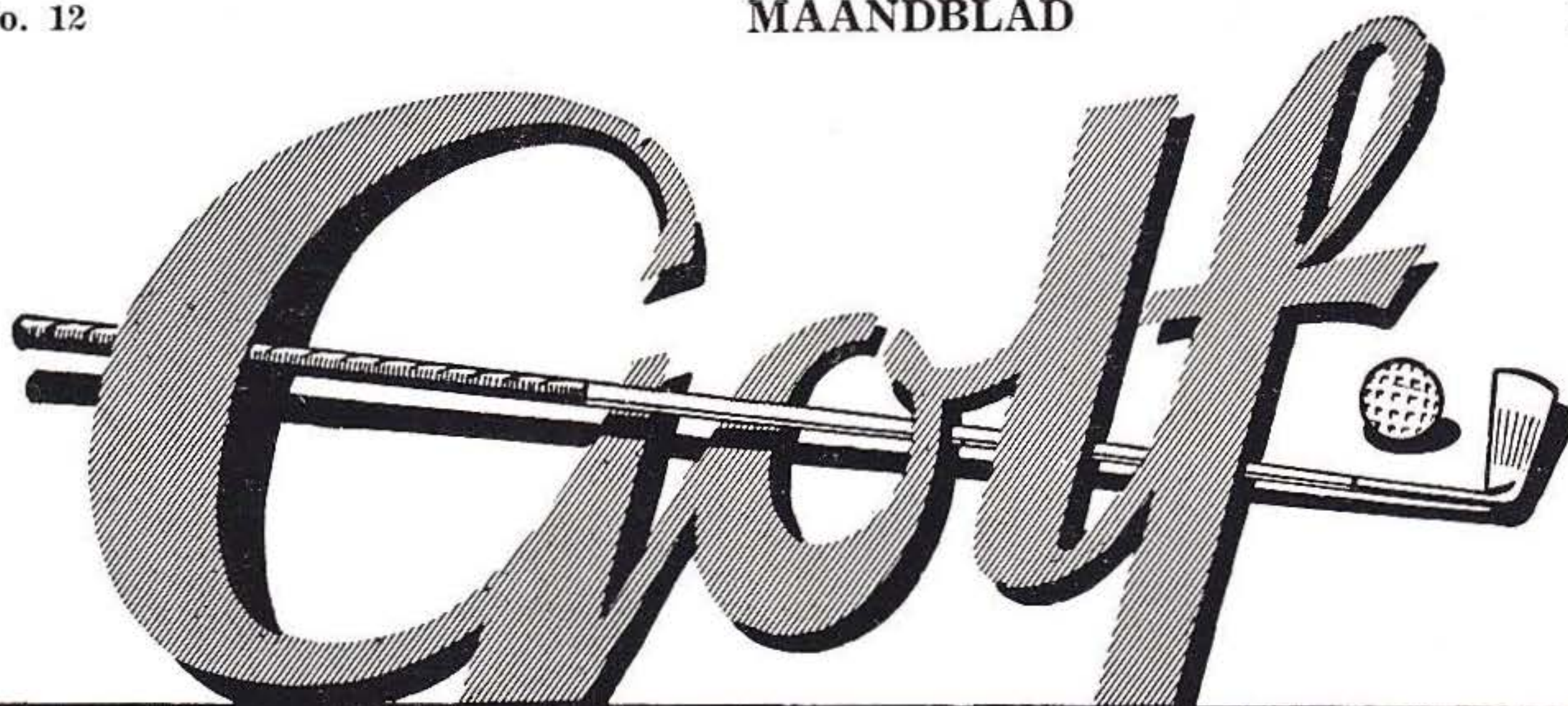




OFFICIEEL ORGAAN VAN HET NEDERLANDSCH GOLFCOMITÉ

Onder redactie van J. A. Brongers en R. Schuil

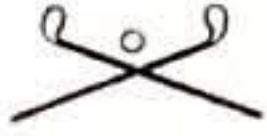
Verschijnt de 15e van elke maand • Abonnement f 12,50 per jaar; Buitenland f 15,— • Advertentie-tarieven op aanvraag
Adres der Redactie: J. A. Brongers, De Bruynestraat 17, Den Haag, tel. 777169; R. Schuil, Oostzeedijk 32a, Rotterdam-O., tel. 20326
Abonnementen en Advertenties: Maandblad "GOLF", Mathenesserlaan 310, Rotterdam, telefoon 35570, postgiro 38225



Coll. Dreesmann; foto Lichtbeeldeninstituut

Aert van der Neer (1603/04-1677) - „Montelbaanstoren”, een wintergezicht in Amsterdam met kolvers op het ijs

Uit de historie van Golf



Ons voortdurend speuren naar gegevens over de voorgeschiedenis van golf in Nederland bracht ons op het spoor van enkele schilderijen, welke wij hierbij reproduceren. Belangwekkend daarvan is in de eerste plaats de schilderij van het Slot te Egmond uit de collectie van jhr Six van Hillegom te Amsterdam, wien wij hartelijk danken voor zijn bereidheid ons de mogelijkheid tot reproductie van dit schilderstuk in *GOLF* te bieden. Deze schilderij is reeds enige malen het onderwerp geweest van kunsthistorische beschouwingen. Daarbij zijn de deskundigen het tot dusver noch eens geworden over het jaar waarin het gemaakt zou zijn noch heeft men de maker kunnen identificeren.

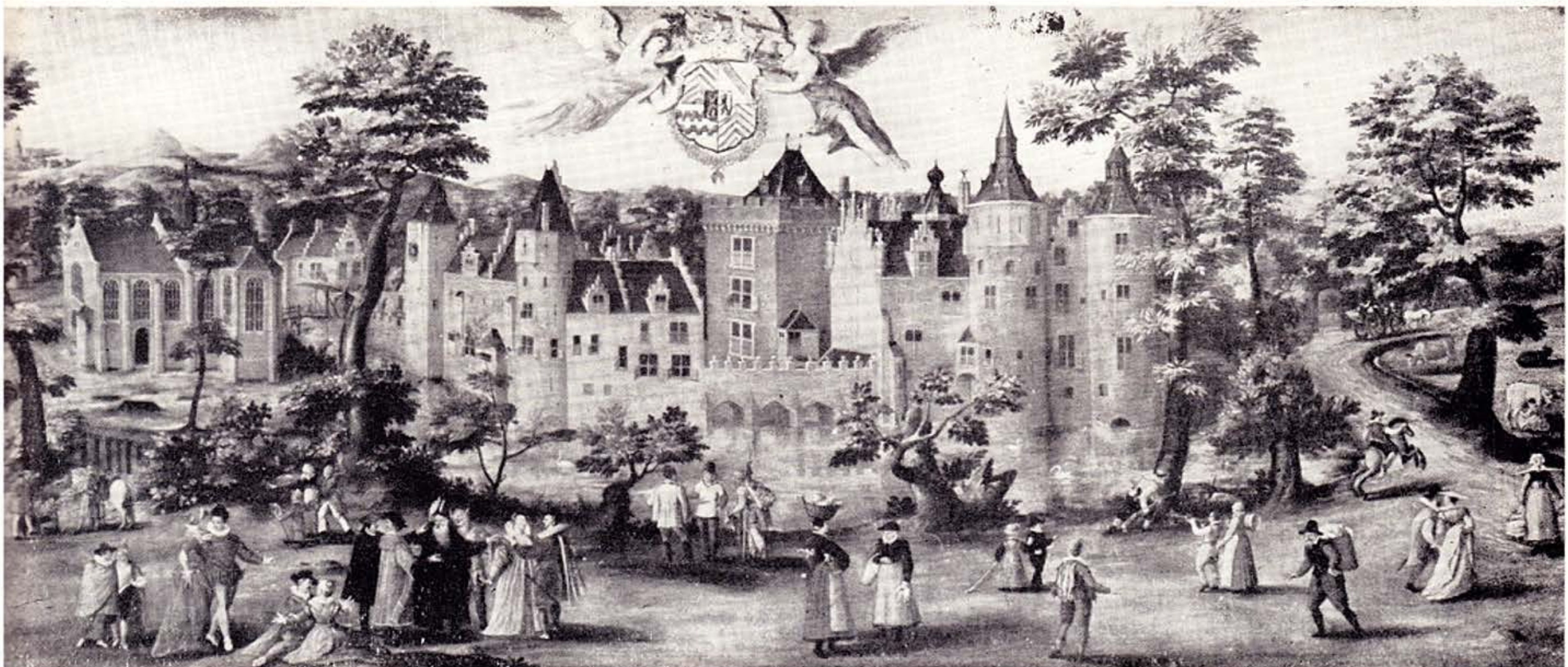
Wij ontleen aan „De Iconografie van het Slot te Egmond” door J. G. N. Renaud in het Maandblad voor Beeldende Kunsten, XVII-1940, No. 12, p. 338 e.v., dat Prof. Reuvers de schilderij dateert in 1486. Renaud meent echter op grond van de klederdracht, dat een datering een goede honderd jaar later meer waarschijnlijk is. Hij wijst er op, dat de weg naar Alkmaar — rechts — reeds bestond ten tijde van de vervaardiging en dat



Rijksmuseum, Amsterdam
Kolfspelend meisje (1631), schilderstuk toegeschreven aan Wybrand de Geest (1590-1659)

„Het Slot te Egmond”, paneel van een onbekende meester, vermoedelijk 2e helft 16e eeuw. Het (wellicht later ingeschilderde) wapen is dat van Egmont van der Nijenburg

Verzameling jhr Six van Hillegom





Verzameling jhr Six van Hillegom
Fragment uit het rechter gedeelte van de schilderij
van „Het Slot te Egmond”

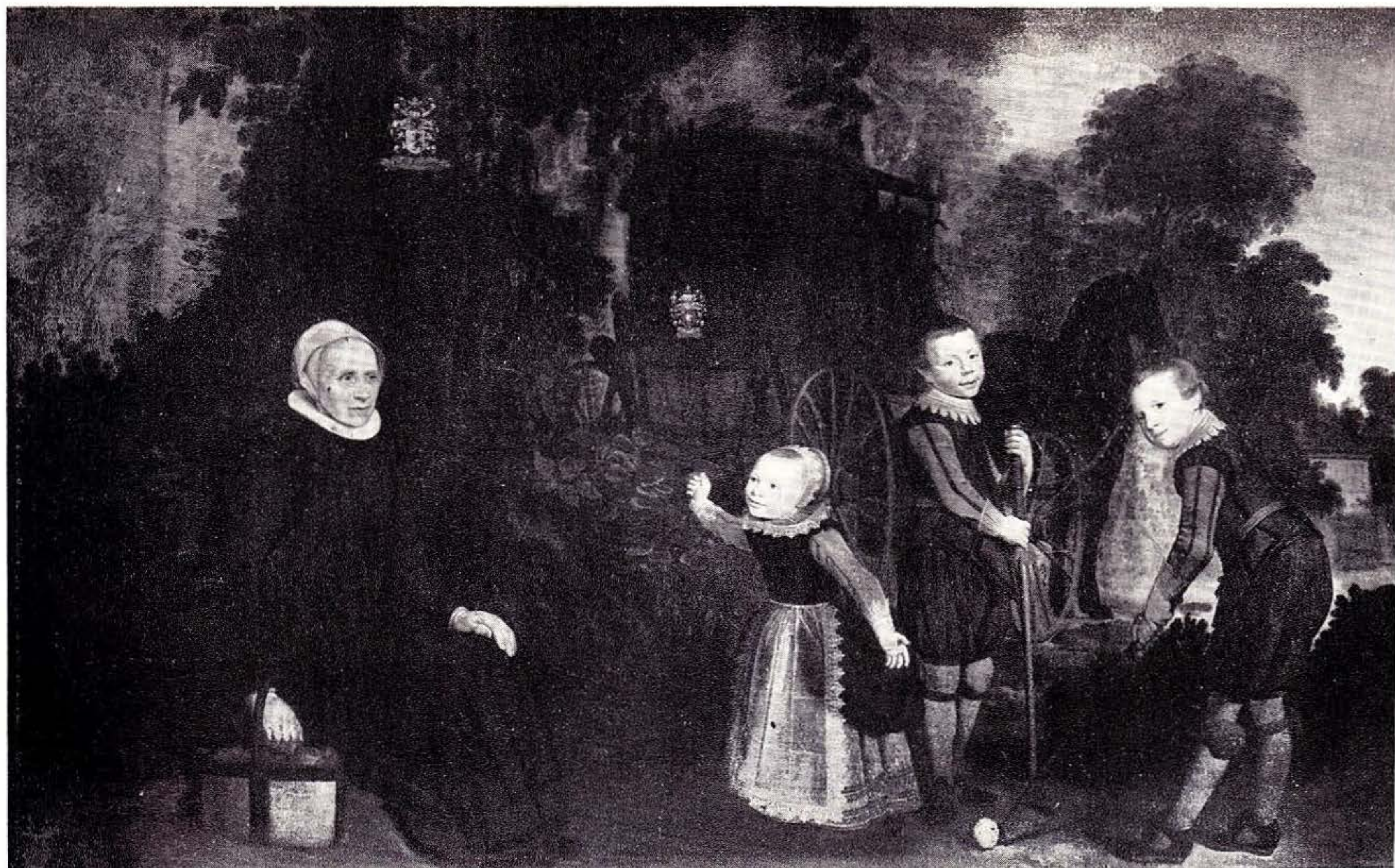
de Egmonder Meer dus reeds was drooggemaakt;
dit geschiedde omstreeks 1560. Op verschillende
gronden meent Renaud verder dat de schilderij

is gemaakt na de verwoesting van het Slot in
April 1573 door de Geuzen onder Sonoy.
Volgens het Rijksbureau voor Kunsthistorische
Documentatie wordt de schilderij toegeschreven
aan C. J. v. d. Heck (1578-1652), een voor de
hand liggende veronderstelling wanneer men
weet, dat een groot aantal schilderijen zowel van
de Abdij te Egmond-Binnen als van het Kasteel
te Egmond aan den Hoef door Nicolaas (Claes)
Jacobsz. v. d. Heck zijn gesigneerd of aan hem
worden toegeschreven. Th. P. H. Wortel geeft in
Oud-Holland, „Niclaes van der Heck, van 't
Gheslacht van Marten Hemskerck”, jrg. LX,
1943, p. 44 e.v., een opsomming van negen schil-
derijen van de Abdij en negen van het Kasteel.
De schilderij van jhr Six van Hillegom is daar
echter niet bij.
Renaud wijst in zijn eerdergenoemd artikel op
enkele zeer opvallende verschillen tussen de hier
afgebeelde schilderij en de afbeeldingen van het
Slot waarvan vaststaat dat v. d. Heck ze heeft
gemaakt. Zijn conclusie is dan ook, dat v. d. Heck
waarschijnlijk niet de vervaardiger is van deze
schilderij.
Zodat we op dit stuk dus nog niet veel ver-
der zijn.

Geertje van Poelenburg en drie kleinkinderen Tulp - schilderij uit de eerste helft van de 17e eeuw van een
onbekende meester (Nicolaas E. Pickenoy)

Verzameling Six van Hillegom - bruikleen Rijksmuseum

Foto Lichtbeeldeninstituut





Coll. E. James

Albert Cuyp (1620-1691): Kolfspelend meisje, doek 115 × 88 cm. Dit schilderstuk is thans te bezichtigen te Londen in Burlington House, waar de "Royal Academy" een schitterende collectie oud-Hollandse schilderkunst (tot 1700) uit voornamelijk Brits bezit heeft bijeengebracht. Voor de affiche, waarmee deze expositie wordt aangekondigd, heeft men een reproductie van het stuk van Cuyp uitgekozen

Ons interesseert hier echter een onderdeel van de schilderij, dat in de totale kunsthistorische beschouwingen geen of slechts een zeer ondergeschikte rol speelt: de twee kinderfiguren, van welk aardig fragment wij bij dit artikel een reproductie geven, en die beide een kolfstok dragen van hetzelfde model als men op alle andere oud-Hollandse schilderijen ziet. Wij mogen dus aannemen, dat de schilder het kolfspel heeft gekend toen het nog in zijn oorspronkelijke vorm op het land werd gespeeld en dat dit in de tweede helft van de 16e eeuw — uiterste datering van het schilderij — nog het geval was. In de hier gereproduceerde stukken vergelijk men bijv. de stok van het „kolfspelend meisje” uit 1631 in de verzameling van het Rijksmuseum te Amsterdam en toegeschreven aan Wybrand de Geest (1590-1659) en de kolf-utensiliën van de beide kleinzons van Geertje van Poelenburg, de moeder van de beroemde geneeskundige en burgemeester van Amsterdam, Nicolaas Tulp, op de schilderij van een eveneens onbekende meester (verzameling Six van Hillegom).

Rembrandt en het kolven

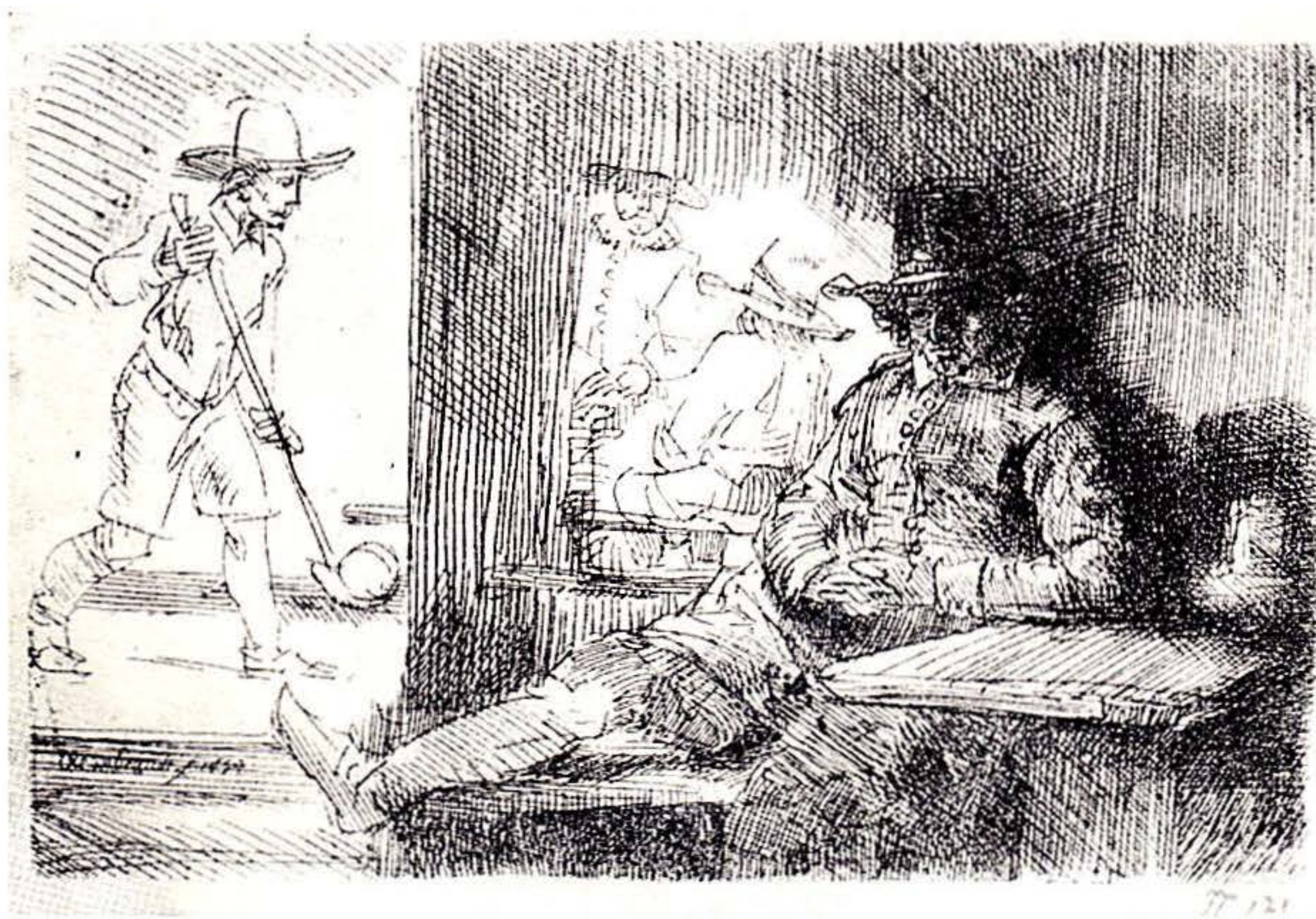
Een geheel ander beeld geeft ons Rembrandt in zijn ets „de Kolfspeler” (1654), hier gereproduceerd naar een exemplaar in de J. H. Wrenn Memorial Collection in The Art Institute of Chicago. Dit is een typisch stemmingsbeeld van wat men zou kunnen noemen een 17e eeuwse 19e hole. In een wat donkere hoek van een herberg heeft een speler zich uit het vrolijk verder spelende gezelschap teruggetrokken. Met een



In particulier bezit

Kolfspelende jongedames in duinlandschap. Werk van een onbekende Hollandse meester; vermoedelijk 17e eeuw. Men vergelijk de klederdracht en de kolfstokken met die op de andere, hier gereproduceerde werken

elleboog op tafel en een been achteloos op de bank uitgestrekt, zit hij wat gemelijk te wachten tot de waard zijn roemer wijn gelieft te brengen. Hier hebben we duidelijk te maken met het kolfspel binnenshuis, zoals zich dat in de 17e eeuw uit de oervorm heeft getransformeerd en zoals het ook thans nog op enkele plaatsen in West-Friesland en aan de Zaan wordt gespeeld.



Rembrandt: „de Kolfspeler”; ets gedateerd 1654, afmetingen 96 × 145 mm

(Beugelaar)

J. H. Wrenn Memorial Collection in The Art Institute of Chicago